

Отже, демократія – це суспільне самоврядування, яке здійснюють рівноправні громадяни через безпосередню участь в обговоренні й вирішенні громадських справ шляхом вільного вибору (голосування). Демократія виникла й існує як намагання і можливість для людей вирішувати свої справи власними силами. Демократія – це насамперед суспільне самоврядування, самокерування, самостійність. Історія розвитку людства свідчить, що демократичне вирішення проблеми можливе тоді, коли у центр розвитку всієї суспільної системи ставиться людина, коли соціальна цінність народовладдя розглядається в органічному зв'язку з інтересами, потребами і волею членів суспільства, коли народовладдя є вираженням дійсно колективної волі, яка базується на урахуванні різних точок зору і позицій. За такого підходу народовладдя не тільки не ігнорує приватні інтереси особи, а навпаки, уможливорює їх максимальне задоволення.

Список використаних джерел:

1. Скаун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник. – Харків: Еспада, 2006. – 776 с.
2. Загальна теорія держави і права / За ред. В. В. Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 320 с.
3. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2009. – 584 с.
4. Теорія держави і права : навч. посіб. / [С. К. Бостан, ТЗЗ С. Д. Гусарев, Н. М. Пархоменко та ін.]. – К. : ВЦ «Академія», 2013. – 348 с. – (Серія «Альма-матер»).

Курсант 2-го курсу ННІ №2 НАВС

Закусіло Юлія Олегівна

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Формування правосвідомості неповнолітніх, як сукупності поглядів, ідей, які визначають їх ставлення до права, до законності, до правосуддя, їх уявлення про те, що правомірно і, що неправомірно повинно відбуватись у процесі правового виховання. Правове виховання неповнолітніх – це формування не лише їх правосвідомості, а й правової культури та правомірної поведінки.

Одним із аспектів усебічного розвитку особистості є висока правова культура. Адже не можна вважати фізично здорову людину гармонійно розвиненою, якщо вона, маючи широкі знання, добре працюючи або навчаючись, порушує закони і право. Здатність людини розуміти правила співжиття і вимоги законів та відповідно поводитися не є вродженою, вона формується під впливом спеціальних виховних заходів, є наслідком спілкування з іншими людьми, участі в різних видах діяльності.

Формування правової культури особистості починається у сім'ї і дошкільному закладі, де створюється необхідна атмосфера визнання індивідуальності дитини, поваги до його особистості, а самій дитині надається можливість реалізувати свої людські права. Дошкільний вік – це початкова ланка системи освіти та найбільш сприятливий період для формування моральних якостей особистості як основи правової компетентності громадян. Динаміка і зміст уявлень про моральні якості в дошкільному віці характеризується наступним чином згідно з віком дошкільнят:

- 3-4 роки. Складаються елементарні уявлення про те, що "таке добре, а що таке погано". Формується негативне ставлення до грубості і жадібності. На основі прикладів з досвіду дитини, його конкретних вчинків, розвиваються уявлення про доброту, взаємодопомогу, дружбу, правдивості.
- 4-5 років. Розвиваються уявлення про справедливість, доброту, дружбу, чуйності на основі аналізу повсякденних ситуацій та літературних творів.
- 5-6 років. Розвиваються узагальнені уявлення про правдивість, справедливості, сміливості, скромності, ввічливості, працьовитості, дбайливості на конкретних прикладах. Складається негативне ставлення до таких аморальних якостей, як хитрість, брехливість, жорстокість, себелюбство, боягузтво і т.д. [2]

Дітям - дошкільнятам доступні лише самі загальні уявлення про свої права і свободи, закріплені у міжнародних та державних документах, а також свободи їх реалізації в різних життєвих ситуаціях.

Це ставить перед вихователями дошкільних закладів такі завдання:

- допомогти дитині зрозуміти і осмислити свої елементарні права;
- формувати почуття самоповаги, поваги до власних прав і прав інших людей;
- розвивати прагнення дитини реалізувати свої права, не порушуючи прав оточуючих її людей.

Вирішенню цих завдань сприяє правове виховання і навчання правам людини.

Правове виховання - виховна діяльність школи, сім'ї, правоохоронних органів, спрямована на формування правової свідомості та навичок і звичок правомірної поведінки неповнолітніх.

Свідомість — це вищий рівень психічного відображення та саморегуляції, властивий лише людині як суспільно-історичній істоті.

Головне завдання полягає в тому, щоб були забезпечені конкретні результати цілеспрямованої систематичної роботи навчальних закладів, які полягають в наступному: вихованні в учнів поваги до законів; вироблення умінь і навичок неухильного їх дотримання; формування нетерпимого ставлення до правопорушень та злочинів; роз'яснення особливостей адміністративної та кримінальної відповідальності неповнолітніх за вчинення правопорушень та злочинів; прищепити учням відповідальне ставлення до свого здоров'я як значної особистісної і суспільної цінності; дати учням на доступному для їх сприйняття рівні переконливі знання про згубний характер захоплення наркотиками, алкоголем та токсичними речовинами.

Негативний вплив шкільного виховання на формування правової свідомості неповнолітніх може проявлятися так:

- ставлення вимог, неадекватних до можливостей неповнолітніх, тобто або надмірних, які ставлять неповнолітнього перед перепонами, які він не може подолати, або занижених, що не заохочує його набувати навички до праці і не дає відчуття задоволення від виконаного завдання;
- демонстрування зразків антисоціальної поведінки вчителем, що може набутися вигляду надто суворих покарань, завищенні оцінок, або, у крайніх випадках, використання учнів, вимагання нелегальних винагород за свою працю (наприклад, дорогих подарунків), фаворитизування вибраних учнів тощо;
- потурання агресивній поведінці або зневажливого ставленню одних учнів до інших;
- стигматизація неповнолітнього як невдахи, особи антисуспільної, деморалізованої тощо.

У кримінологічних дослідженнях найчастіше зазначається про існування взаємозв'язку між:

- низьким рівнем шкільних досягнень, поганими оцінками та злочинністю неповнолітніх (Д. Ховкінс, Д. Лішер) [1];
- труднощами у навчанні (відставання у навчанні, другорічність) та злочинністю (Д.С. Брук, М. Вайтмен, С. Фінч, П. Кохен Р. Джессор, Д. Ван Ден Бос, Д. Вандеррин, Ф.М. Коста) ;
- прив'язаністю учнів до школи та злочинністю (С.М. Дорнбуш, К. Гласгоу Еріксон, Д. Фарінгтон, С.А. Вонг)
- поведінкою в школі (прогулювання уроків, порушення дисципліни, агресивна поведінка) та злочинністю неповнолітніх (Т. Теннет, Б. Тізард, Т. Баргес, Х. Голдстейн, Х. Франсіс) – виключенням зі школи та злочинністю (Д. Філіпс, Д. Келлі)

Правова культура члена суспільства (громадянина) включає: юридичні знання і уявлення; правосвідомість; традиції, потреби і навички діяння відповідно до закону; реальне діяння в режимі законності відповідно до правових установок і переконань; правову активність.

З цього приводу великого значення набуває праве виховання студентів, як тієї частини молоді, що стоїть на порозі дорослого життя, готується до несення повної відповідальності за всі свої рішення та сторони життя. Студент - майбутній фахівець – вже у вищих навчальних закладах має бути зорієнтований (поряд з одержанням професійних знань і практичних навичок) на становлення правового мислення. Правове виховання студентів у вищих навчальних закладах має бути організовано на високому рівні і бути продовженням виховання, розпочатого ще у сім'ях, дошкільних

закладах і школах. На цьому етапі правового виховання вбачається доцільною орієнтація на надання більшою мірою практичних правових навичок, ніж теоретичних правових знань. Це пояснюється тим, що для людей віком від 17 до 23—25 років важливішим є знання конкретних механізмів, які забезпечували б правомірну поведінку у конкретних ситуаціях, в яких вони з великою ймовірністю можуть опинитися в майбутньому, і труднощів, з котрими вони можуть зустрітись. Серед цих ситуацій: влаштування на роботу і захист своїх трудових прав, купівля-продаж і оренда нерухомості та земельних ділянок, відносини із правоохоронними органами та судом (виступ у ролі затриманого, підозрюваного, свідка, позивача, відповідача тощо). Молодь, як і представники інших вікових категорій, має знати, як себе поводити у тих чи інших ситуаціях, знати як не допустити помилок. [3]

Помітні результати у формуванні правосвідомості та правової культури неповнолітніх могла би приносити і чітко налагоджена система правової освіти, з боку працівників органів внутрішніх справ, педагогічних колективів громадських та релігійних організацій. Однак, як свідчить практика, такі дні правових знань в освітянських закладах проводяться несистематично або формально. Не використовуються повною мірою і технічні засоби, наочна продукція тощо.

Впливає на ефективність профілактичної роботи і відсутність комплексної, чітко визначеної, скоординованої програми взаємодії між державними, правоохоронними органами та громадськими організаціями, без чого неможливо серйозно розраховувати на послідовне зменшення поширення пияцтва, наркотизму та злочинності серед неповнолітніх.

Отже, за сучасних умов існує нагальна потреба у цілеспрямованій систематичній правовиховній роботі серед неповнолітніх, від якої залежатиме не тільки стан правопорядку у державі, а й здоров'я нації. Для цього необхідно скоординувати зусилля всіх державних, громадських організацій, церкви, громадськості і спрямувати їх на здійснення правовиховної і профілактичної роботи. Позитивне вирішення цих питань сприятиме докорінному поліпшенню формування правосвідомості і правової культури у процесі правового виховання молодого покоління України.

Список використаних джерел:

1. Третяк С. Правове забезпечення правової культури населення як умова створення основ громадянського суспільства / С. Третяк // Право України. – 2005. – № 4. – С. 26-28.
2. . Эльконин Д.Б. Детская психология / Д.Б. Эльконин; Ред.сост. Д.Б. Эльконин. – 2 изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 384 с.
3. Кутиркін А. Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України. // Право України. – 2008. – №3, С. 122-125.

**Завідувач кафедри теорії держави
та права к.ю.н., доцент**

Завальний Андрій Миколайович

ДИХОТОМІЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ПРАВ ТА ЮРИДИЧНИХ ОBOB'ЯЗКІВ В НАУКОВИХ ПОГЛЯДАХ В. В. КОПЕЙЧИКОВА

У науковій сфері Володимир Володимирович Копейчиков відомий як видатний вчений, талановитий організатор науки, один із провідних вітчизняних фахівців у галузі теорії держави та права і конституційного права, засновник наукової школи з прав людини та їх забезпечення в діяльності правоохоронних органів.

В. В. Копейчиков є автором понад 250 наукових праць, з них 10 монографій написано особисто, а 9 – у співавторстві. Основними напрямками його наукової діяльності були: права людини, конституційний механізм захисту прав людини, забезпечення правового статусу особи в діяльності міліції, правова держава, механізм держави, громадянське суспільство, місцеве самоврядування, конституційний процес в Україні, перспективи та шляхи інтеграції України у світовий та європейський правовий простір.

Півстоліття В. В. Копейчиков присвятив самовідданому служінню Закону і вихованню правоохоронців – захисників прав і свобод громадян Української держави [1, с. 10]. Своїми